МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	нормативна навчальна дисципліна
Галузь знань	А Освіта
Спеціальність	А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Українська мова і література)
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форма контролю	залік
Півріччя викладання	перше

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	**Єгорова Ксенія Гргорівна,** к-т. пед. наук, ст. викладач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Контактний телефон	0661401911
E-mail:	yehorova@gnpu.edu.ua
Консультації	Середа 15.00-16.00 https://us05web.zoom.us/j/3700062097?pwd=d0ZSWnA1UVJBTHd5Nkp0TXFDVUl0UT09 Идентификатор конференции: 370 006 2097 Код доступа: Y9BjyS

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальний курс «Основи інклюзивної освіти» є однією зі складових фахової підготовки майбутнього вчителя української мови та літератури. Спрямований курс на формування у майбутніх фахівців розуміння теоретичних засад інклюзивної освіти. Зокрема, він охоплює методологічні й законодавчо-нормативні засади; характеристику різних категорій осіб з особливими освітніми потребами; особливості впровадження та успішного функціонування інклюзивної освіти; командну взаємодію вчителів й фахівців психолого-педагогічного супроводу й соціального патронату, а також соціальні, психологічні й педагогічні технології, методи адаптації й модифікації освітнього матеріалу з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей здобувачів освіти.

У результаті вивчення освітнього компонента студенти формують здатність створювати безпечне, толерантне та доступне освітнє середовище, планувати та реалізовувати освітній процес на засадах рівного доступу до освіти, здійснювати педагогічну взаємодію з учнями, батьками та фахівцями супроводу відповідно до професійних і етичних норм.

Освітній компонент забезпечує підґрунтя для подальшого опанування фахових дисциплін і проходження педагогічної практики та відповідає сучасним вимогам розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Мета навчальної дисципліни: майбутні фахівці мають оволодіти теоретико-методологічними, нормативно-правовими та організаційно-методичними засадами інклюзивної освіти; визначати цілі й концепцію інклюзивної освіти; сформувати готовність до здійснення професійної діяльності в інклюзивному освітньому просторі.

Завдання навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» полягає в засвоєнні здобувачами освіти основних теоретичних знань й виробленні практичних навичок з тематики інклюзивної освіти.

Очікувані результати навчання:

Дисципліна формує такі загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини й громадянина в Україні.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 12. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 13. Здатність усвідомлювати та поціновувати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систем у сучасному глобалізованому світі.

ФК 14 Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.).

ФК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів розв'язання проблем в освітньому процесі.

ФК 16. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної

ФК 17. Здатність працювати з різними категоріями здобувачів освіти, зокрема з тими, які мають особливі освітні потреби.

Пререквізити: теоретичною базою вивчення дисципліни є навчальні дисципліни «Філософія», «Психологія», «Основи безпеки життєдіяльності», «Педагогіка».

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти, зокрема тих, що мають обмежені можливості.

ПРН 20. Рефлексує, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 21. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРН 26. Аналізує й вирішує соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймає рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначає власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, є носієм і захисником національної культури.

Постреквізити: Реформування та модернізація в галузі освіти в нашій країні відбувається згідно з демократичними соціально-економічними перетвореннями і пріоритетами сьогодення, які засвідчують право кожної дитини на здобуття освіти, адекватної її пізнавальним можливостям. В Україні законодавчо визнано право дітей з особливими освітніми потребами на навчання у загальноосвітніх закладах за місцем їх проживання.

Система освіти, що передбачає надання освітніх послуг в умовах загальноосвітнього закладу й базується на принципі забезпечення основоположного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання набула назву інклюзивної освіти. Впровадження інклюзивної освіти в нашій країні зумовили потребу у підготовці фахівців до роботи в інклюзивному освітньому середовищі та необхідність введення в систему педагогічної підготовки дисципліни «Основи інклюзивної освіти».

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Windows 7, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; комп'ютер, проєктор, інтерактивна дошка.

2. Організація навчання

Методи навчання:

словесні (лекція, бесіда, диспут);

наочні (демонстрування, ілюстрування);

практичні (практична робота, робота з інформаційними джерелами, виконання завдань);

інноваційні технології (методи інтерактивного навчання).

ОК «Основи інклюзивної освіти» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в четвертому семестрі. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання, модульної контрольної роботи та підсумковий контроль (залік).

Організація навчання

Види занять.

Лекція з елементами бесіди передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Із метою активізації пізнавальної діяльності здобувачі вищої освіти відповідають на запитання за темою заняття, беруть участь у вирішенні проблемних ситуацій, в обговоренні дискусійних питань, що не лише сприяє осмисленню й усвідомленню теоретичного матеріалу тематичної лекції, а й розвиває мисленнєво-мовленнєву діяльність майбутніх фахівців.

Практичне заняття з навчальної дисципліни містить кілька складників (причому перші два є структурно виокремленими, а третій – наскрізним): 1) когнітивний (теоретичний блок як логічно структурований перелік ключових питань та понять, зміст яких студенти мають опанувати), спрямований на ґрунтовне оволодіння системою знань з основ інклюзивної освіти; 2) операційно-технологічний (практичний блок) як логічно впорядкована й професійно спрямована система завдань (опрацювання теоретичного матеріалу за рекомендованою літературою, засвоєння сутності інклюзивної освіти; 3) етичний, що ґрунтується на засадах професійно-педагогічної етики.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) − це самостійна діяльність-учіння здобувача вищої освіти, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни та містить завдання різного типу.

Організаційні та навчальні обов'язки здобувачів вищої освіти:

●Відвідувати лекції та практичні заняття;

●Виконувати практичні завдання, передбачені в планах практичних занять;

●Брати участь у практичних заняттях під час обговорення теоретичних питань, виконання колективних та індивідуальних завдань, тестування тощо;

●Аргументовано відстоювати власну думку з теми заняття, якщо вона не збігається з думкою викладача;

●Самостійно оволодівати теоретичним матеріалом окремих тем або питань за рекомендованою літературою, складати конспекти, таблиці, схеми, виконувати завдання різного рівня;

●Виконувати завдання тематичного контролю, брати участь у підсумковій контрольній роботі;

●У разі потреби отримувати додаткові консультації викладача за змістом навчальної дисципліни;

●У випадку незгоди з отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем;

●Вчасно складати відповідні теми;

●Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі спеціальності. Нормативна навчальна дисципліна «Основи інклюзивної освіти» є складовою у циклі професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» і пов’язана з дисциплінами «Педагогіка», «Практика в ДЗВО».

Теоретична частина курсу полягає у вивченні студентами теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти.

Практична частина курсу спрямована на застосування теоретичних знань у практичних ситуаціях професійної діяльності.

Самостійна робота: підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять); виконання практичних завдань; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни (для заочної форми навчання); підготовка до модульної контрольної роботи.

Дотримання принципу системності знань передбачає поєднання різних форм засвоєння матеріалу: лекції, практичні заняття, модульні контрольні роботи, самостійна робота студентів тощо.

Особливості опанування освітнього компоненту під час дистанційної форми навчання

Відповідно до наказу в. о. ректора Глухівського НПУ ім. О. Довженка проф. Курка О. І. «Про організацію освітнього процесу в період воєнного стану та планування навантаження ПВС у 2024/2025 н.р.» (№ 256 від 19.08.2024 р.), освітній процес у 2024/2025 н. р. організовано за дистанційними технологіями навчання (віддалено) у зв'язку з віднесенням Глухівської міської територіальної громади до територій можливих бойових дій (наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309 (зі змінами відповідно до наказу від 18.07.2024 № 204).

Заняття (лекційні, практичні) відбуваються в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Google Meet) та асинхронному режимах (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою Google Classroom, електронної пошти, соціального месенджера Viber. У створений загальний .Google клас для кожної академічної групи в корпоративному освітньому середовищі .Google Workspace з ідентифікацією здобувачів вищої освіти за прізвищем і ім’ям українською мовою до створеної викладачем теми «Усна народна творчість та літературне краєзнавство» прикріплені підручники, навчально-методичні посібники (в електронному варіанті), силабус дисципліни, плани практичних занять, завдання самостійної роботи; систематично надсилаються матеріали лекцій, додаткові матеріали для опрацювання, завдання модульних контрольних робіт.

Здобувачі освіти надсилають у Google клас виконані завдання практичних занять, самостійної роботи, модульних контрольних робіт, передбачені робочою програмою освітнього компонента. За неможливості прикріпити матеріали в Google клас, здобувач освіти, попередньо проінформувавши про це викладача, надсилає виконані завдання електронною поштою та за допомогою соціального месенджера Viber.

Усі види роботи здобувачів вищої освіти оцінюються згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Основи інклюзивної освіти».

Основні поняття: інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, діти з особливими потребами, діти з особливими освітніми потребами, особливі потреби, особливі освітні потреби, інклюзивна школа, адаптація , модифікація, концепція інклюзивної освіти тощо.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ
(денна форма навчання/заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		Самостійна робота
	Лекційні заняття	Практичні заняття	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ			
Тема1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	**4/2**	**4/1**	**10/11**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1І ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОГО УСТРОЮ: ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ			
Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства	**2/1**	**2/**	**4/11**
Тема 3. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.	**2/**	**2/1**	**7/11**
Тема 4. Перспективи розбудови системи освіти осіб з особливими потребами та впровадження інклюзивної освіти. (Закордонний досвід)	**2/**	**2/**	**7/11**
Тема 5. Стратегія успішного впровадження інклюзії у процесі європейської інтеграції	**2/1**	**2/**	**8/11**
Тема 6. Роль батьків у процесі інтегрування дитини з особливими потребами	**2/**	**2/2**	**8/11**
Тема 7. Диференційоване викладання: технологія інклюзивної практики	**4/**	**4/**	**10/16**
Всього год. з курсу	**18/4**	**18/4**	**54/82**

Зміст лекційного матеріалу

Номер теми	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кіл-ть годин

1	**Тема1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.** **1.** Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти та інклюзії. **2.** Соціальна, медична та інші моделі порушень розвитку. **3.** Становлення інклюзивної освіти в Україні в роки незалежності. **4.** Основні поняття інклюзивної освіти. **5.** Мета та завдання, фактори впровадження і функціонування інклюзивної освіти. **6.** Основні принципи інклюзивної освіти.	4/
2	**Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства** 1. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти. Саламанкська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. 2. Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно‑правова база.	2/1
3	**Тема 3. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.** 1. Вертикальна й горизонтальна структура спеціальної освіти в Україні. 2. Недоліки сучасної системи спеціальної освіти. 3. Класифікація основних груп дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. 4. Інтегрування дітей з особливими освітніми потребами до освітніх закладів України. 5. Науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти.	2/
4	**Тема 4. Перспективи розбудови системи освіти осіб з особливими потребами та впровадження інклюзивної освіти** 1. Основні вектори реформування освіти осіб з особливими потребами. 2. Становлення та досвід інклюзивної освіти в Європі та в інших країнах світу.	2/
5	**Тема 5. Стратегія успішного впровадження інклюзії** 1. Поняття інтеграція та інклюзія 2. Складові інклюзії. 3. Перешкоди в процесі впровадження інклюзивної практики. 4. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища. 5. Інклюзивні школи – ефективні школи. 6. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти.	2/1
6	**Тема 6. Роль батьків у процесі інтегрування дитини з особливими потребами** 1. Роль сім’ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. Батьки – як члени навчальних команд. 2. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. 3. Налагодження стосунків із педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією. 4. Допомога громадських організацій та соціальних служб.	2/

	5. Батьки – активні учасники шкільної громади. Волонтерство та адвокатство батьків.	
7	**Тема 7. Диференційоване викладання: технологія інклюзивної практики** 1. Значення та зміст диференційованого викладання. 2. Наукове підґрунтя диференційованого викладання. 3. Основні стилі навчання та мислення. 4. Шляхи реалізації диференційованого викладання. 5. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Види оцінювання. 6. Організація диференційованого уроку (етапи, функції вчителя, умови проведення).	4/
	Разом	18/4

Зміст практичних занять

Номер теми	Теми практичних занять, завдання	Кіл-ть годин
1	**Змістовий модуль 1** ***Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти*** **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1** **Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи** ***Основні поняття****:* медична та соціальна модель суспільного облаштування, сегрегація, інтеграція, інклюзія, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, учні з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** **1.** Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти та інклюзії. **2.** Становлення інклюзивної освіти в Україні в роки незалежності (90-ті роки ХХст.-сьогодення). **3.** Історія розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні (Х-90-ті роки ХХст.) **4.** Соціальна, медична та інші моделі порушень розвитку. **5.** Мета та завдання, фактори впровадження і функціонування інклюзивної освіти. **6.** Основні поняття інклюзивної освіти, специфічні принципи інклюзивної освіти. **ІІ. Практична частина.** 1. Скласти порівняльну таблицю, де показати відмінність між поняттям «інклюзія» і « інтеграція». Інклюзія | Інтеграція |	4/1

	2.Виписати у словник та проаналізувати термінологічні поняття: інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, особливі потреби, особливі освітні потреби, діти з особливими освітніми потребами. **Робота з інформаційними джерелами.**	
2	**Змістовий модуль 1** ***Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти*** **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2** **ІНКЛЮЗІЯ – СТРАТЕГІЯ МІЖНАРОДНОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА** ***Основні поняття**:* Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, Саламанкська декларація, документи ООН і ЮНЕСКО, освітні закони України, принципи інклюзивної освіти. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання.** 1.Міжнародна політика та основна законодавча база інклюзивної освіти. 2.Сучасна освітня нормативно-правова база України. **ІІ.Практична частина** 1.Підготувати та проаналізувати міжнародну та нормативно-правову базу України щодо регламентування отримання освітніх послуг дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії: 1.список нормативно-правової бази України; 2.Визначте основоположні права осіб з порушеннями, які викладено в «Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів » (підкреслити в документі). 3.В якому міжнародному документі визначено основні принципи інклюзивної освіти? **Робота з інформаційними джерелами.**	2/
3	**Змістовий модуль 2** ***Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи*** **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3** **Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні** ***Основні поняття**:* система спеціальної освіти, спеціальні навчальні заклади, диференційоване навчання, класифікація порушень психофізичного розвитку**,** стихійне інтегрування, інклюзивне навчання. **План**	2/1

	І. Теоретична частина. **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** 1. Вертикальна й горизонтальна структура спеціальної освіти в Україні. 2. Недоліки сучасної системи спеціальної освіти. 3. Класифікація основних груп дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. 4. Інтегрування дітей з особливими освітніми потребами до освітніх закладів України. 5. Науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти. **ІІ.Практична частина.** 1.Виписати у словник та проаналізувати термінологічні поняття: інклюзивне середовище, інклюзивна школа, стихійна (вимушена) інтеграція.. 2.Прокоментуйте цитату: «Проблема інтеграції в спеціальній освіті не вичерпується тільки залученням дитини з особливими потребами до колективів здорових дітей. Інтеграційні тенденції спостерігаються у змісті спеціальної освіти, в системі навчальних закладів для дітей з відхиленнями в розвитку. Ці тенденції перспективні, оскільки пов'язані із загальними процесами розвитку науки і цивілізації». **Робота з інформаційними джерелами.**	
4	**Змістовий модуль 2** ***Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи*** **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4-5** **Перспективи розбудови системи освіти осіб з особливими потребами та впровадження інклюзивної освіти** ***Основні поняття**:* інтеграція, інклюзія, провідник зміни. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** 1. Основні вектори реформування освіти осіб з особливими потребами. 2. Становлення та досвід інклюзивної освіти в Європі та в інших країнах світу. **ІІ.Практична частина.** 1. Підготуйте письмову доповідь щодо впровадження інклюзивного навчання в різних країнах світу (кожному студенту по одній різній країні). **Робота з інформаційними джерелами.**	2/
5	**Змістовий модуль 2** ***Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: понятійно-термінологічні визначення та основні принципи*** **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6** **Стратегія успішного впровадження інклюзії**	2/

	***Основні поняття**:* інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивна школа, інклюзивне середовище. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** 1. Поняття інтеграція та інклюзія 2. Складові інклюзії. 3. Перешкоди в процесі впровадження інклюзивної практики. 4. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища. 5. Інклюзивні школи – ефективні школи. 6. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти. **ІІ.Практична частина.** 1.Виписати у словник та проаналізувати термінологічні поняття: інклюзивне середовище, інклюзивна школа. 2.Скористайтесь статтею Тіма Лормана «Сім стовпів підтримки інклюзивної освіти. Як перейти від запитання «Чому?» до запитання «Як?», охаракте ризуйте кожен зі «стовпів». **Робота з інформаційними джерелами.**	
6	**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7** **Роль батьків у процесі інтегрування дитини з особливими потребами** ***Основні поняття**:* інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивна школа, інклюзивне середовище, діти з особливими потребами. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** 1. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. Батьки – як члени навчальних команд. 2. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. 3. Налагодження стосунків із педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією. 4. Допомога громадських організацій та соціальних служб. 5. Батьки – активні учасники шкільної громади. Волонтерство та адвокатство батьків. **ІІ.Практична частина.** 1.Виписати у словник та проаналізувати термінологічні поняття: функції сім'ї, навчальна команда, адвокатство батьків, волонтерство батьків. 2.Підготувати роз'яснювально-пізнавальну інформацію на тему: «Поради вчителя щодо ролі батьків в отриманні освітніх послуг дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії». **Робота з інформаційними джерелами.**	2/2
7	**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8**	4/

	Диференційоване викладання: технологія інклюзивної практики **<u>Проведення підсумкового контролю.</u>** ***Основні поняття:*** диференційоване викладання, оцінювання навчальних досягнень. **План** **І. Теоретична частина.** **Опрацювати основну літературу. Підготувати відповіді на питання** 1. Значення та зміст диференційованого викладання. 2. Наукове підгрунття диференційованого викладання. 3. Основні стилі навчання та мислення. 4. Шляхи реалізації диференційованого викладання. 5. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Види оцінювання. 6. Організація диференційованого уроку (етапи, функції вчителя, умови проведення). **ІІ.Практична частина.** 1.Виписати у словник та проаналізувати термінологічні поняття: диференційоване викладання; оцінювання навчальних досягнень. **Робота з інформаційними джерелами.**	
	Всього	18/4

Номер теми	**Зміст самостійної роботи**	**Кіл-ть годин**
Тема 1 Тема 2 Тема 3 Тема 4 Тема 5 Тема 6 Тема 7	1. Підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять) 2. Виконання практичних завдань 3. Самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни (для заочної форми навчання). 4. Підготовка до модульної контрольної роботи.	54/82
	Разом	54/82

Рекомендована література

Основна:

1. Аргіропоулос Д., Тарнавська Н. Інклюзивна педагогіка: навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.
2. Бабяк О. О., Батешева Н. І. Проблема міжособистісних стосунків у дітей із затримкою психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання. *Publishing House «Baltija Publishing»,* 2020. С. 129-132.
3. Баликова О. В., Істоміна І. О. Розвиток інклюзивної освіти з кордоном. *European Journal of Natural History*. 2015. № 16. С.19–21.
4. Гноєва Д. Т. Реалізація інклюзивної форми навчання в освітньому просторі України на сучасному етапі. 2020. С. 72-78 URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/.pdf.
5. Данілавічютє Е. А. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2018. № 3 (87). С. 7-19.
6. Діти з особливими потребами в освітньому просторі України. URL: http://old.zounb.zp.ua/node/5808 .

7. Дослідження якості інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами. 2020-2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2021/04/02/Doslid-zhennya_yakosti_inklyuzyvnoyi_osvity_1_02_04.pdf
8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Міщик Л. І., Шейко Г. Д., Смик А. С. І. Іклюзивна освіта : здобутки, проблеми та перспективи : монографія; за заг. ред.. проф. Л. І. Міщик. Суми. 2018. 144 с.
10. Нагорна О.Б.Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141с. Друге видання.
11. Понятійно-технологічний словник : для підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери / Л.І.Міщик, Т.М.Тюльпа, С.П.Панченко, О.В.Наконечна, О.Д.Вєтрова, К.Г.Єгорова, В.М.Пилипчук ; за заг. ред. проф. Л.І.Міщик. 2-ге вид. доп. Та перероб. Глухів, 2017р. 332 с.
12. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
13. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с.
14. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с.
15. Єгорова К.Г. Теоретичні аспекти становлення й розвитку інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти. «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2024. № 2(20) 2024. С. 708-718.
16. Єгорова К.Г. Актуальні проблеми з організації надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у підготовці майбутніх працівників закладів загальної середньої освіти. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка») : журнал. 2024. № 3(31). 2024. (подана до друку).
17. Єгорова К.Г. Інклюзивне навчання в закладах освіти як вид освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. “Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2024. № 5 (5) 2024. С. 217-226 .

Додаткова:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» № 2541-VIII від 06.09.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2541-19#Text.
2. Закон України «Про освіту» (Редакція від 21.11.2021) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text .
3. Закон України Про охорону дитинства від 26.04.2001 № 2402-III. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_ohoronu_ditinstva.htm.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» № 463-IX від 16 січня 2020 року. URL: https://osv-osvita.gov.ua/zakon-ukraini-pro-povnu-zagalnu-serednju-osvitu-10-14-11-16-04-2020 .
5. Закон України «Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю» (2021). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text.
6. Закон України «Про соціальні послуги» (2019). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19.

7. Постанова КМУ України від 3 листопада 1993 року. м. Київ «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»)» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289 «Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1289-2020-%D0%BF#Text .
9. Постанова КМУ від 14 лютого 2017 року № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF#Text.
10. Постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text .
11. Постанова КМУ від 21 липня 2021 року № 765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text
12. Постанова КМУ від 22 серпня 2018 року № 617 «Про затвердження Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти» URL: https://ips.ligazakon.net/document/KP170545 .
13. Рашидов С., Рашидова С. Правові основи інклюзивної освіти. *Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: європейський вектор, українські реалії: зб. наук.праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ,2019. С.114-117.
14. Єгорова К.Г., Лазаренко А.Г. Проблеми соціального захисту дітей та молоді з інвалідністю в Україні. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Глухів, 2023. Випуск 3 (53). С. 246-255. (Index Copernicus, категорія Б).
15. Єгорова К., Кузьменко В. Надання соціально-реабілітаційних послуг особам, які опинилися у складних життєвих обставинах. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки : збірник наукових праць. Бердянськ, 2023. Вип. 3. С. 158- 165. (Index Copernicus, категорія Б).
16. Єгорова К.Г. Зміст інклюзивного навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату у закладах освіти. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 9(37) 2024. С. 891-900.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- виконувати завдання самостійної роботи, розробляти презентації, брати участь у творчих проєктах та культурно-освітніх заходах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності.

Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Глухівському НПУ ім. О. Довженка» (Наказ Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка «11» червня 2020 року № 151 (https://drive.google.com/file/d/1OvkdtnHZncMFI3jDEMuWR6Wag4TVxUsO/view)).

У процесі навчання та при підготовці проєктної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання.

Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

з дисципліни «Основи інклюзивної освіти»

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, які передбачені робочою програмою з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни, становить 90 балів та до 10 балів здобувач освіти може отримати під час складання заліку.

Підсумкова оцінка є сумою балів, які отримує студент за поточну роботу на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, модульний контроль.

Критерії та рівні оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Основи інклюзивної освіти»

Таблиця 1

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Рівні навчальних досягнень студентів	Критерії

A	**90-100**	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.
B	**82-89**	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.
C	**74-81**	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.
D	**64-73**	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послуговується тільки загальним понятєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні

			питання допускає суттєві помилки.
E	**60-63**	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології.
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни
«Основи інклюзивної освіти»

Таблиця 2 Розподіл балів для студентів денної форми навчання

Практичні заняття									*Модульний контроль*	*Форма семестрової атестації – залік*
Максимальна кількість балів – 54									Максимальна кількість балів -36	Максимальна кількість балів - 10
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	ПЗ №8	ПЗ №9	МК № 1	Усього - 100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	36	

Таблиця 2 Розподіл балів для студентів заочної форми навчання

Практичні заняття		*Модульний контроль*	*Форма семестрової атестації – залік*
Максимальна кількість балів – 54		Максимальна кількість балів - 36	Максимальна кількість балів - 10
ПЗ №1 (Теми 1-3)	ПЗ №2 (Теми 4-7)	МК № 1	Усього - 100
24	30	36	

<u>Критерії та рівні оцінювання якості знань здобувачів освіти у ході практичних занять з курсу «Основи інклюзивної освіти»</u>

Кількість балів	**Критерії та рівні оцінювання якості знань**
8-7	***В*исокий рівень** володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;
6-5	***Д*остатній рівень** оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку; вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; здатен рецензувати відповіді іншого студента; може опрацьовувати матеріал самостійно.
3-4	**Середній рівень** володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабко орієнтується в поняттях; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання.
1-2	**Низький рівень** володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен

	відтворити їх послідовність, слабко орієнтується в поняттях; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання.

Критерії підсумкового модульного оцінювання знань здобувачів у форматі тестування з курсу «Основи інкклюзивної освіти»

Кількість балів	Критерії та рівні оцінювання тестування (12 питань)
12 правильних відповідей = 35 балів	
33–36	**(11–12 правильних відповідей) – здобувач освіти** показує **високий рівень** знань, упевнено орієнтується в матеріалі, вміє застосовувати знання на практиці.
27–30	**(9–10 правильних відповідей)** здобувач освіти володіє матеріалом на **достатньому рівні**, допускає незначні неточності, демонструє цілісне розуміння теми.
15–24	**(8–5 правильних відповідей) – здобувач освіти** має базові знання, але є прогалини, що потребують додаткового опрацювання. **Середній рівень** знань.
0–12	**(0–4 правильних відповідей) – здобувач освіти має низкий** рівень знань. Основні положення дисципліни не засвоєні.

Критерії та рівні оцінювання якості знань здобувачів у формі семестрової атестації – заліку з курсу «Основи інклюзивної освіти»

Бали	Рівень	Критерії оцінювання якості знань
9–10	Високий	Повні, системні знання; вільне володіння теоретичними і практичними аспектами курсу; правильне використання професійної термінології; аргументовані й логічні відповіді.
7–8	Достатній	Добре засвоєний матеріал; незначні неточності у відповідях; здатність виконувати практичні завдання; вміння застосовувати знання у професійних ситуаціях.
4–6	Середній	Фрагментарні знання; наявність суттєвих прогалин; відповіді неповні; практичні завдання виконуються лише за допомогою викладача; обмежене використання термінології.
1–3	Низький	Відсутність системних знань; поверхневі або неправильні відповіді; неможливість виконання навіть простих завдань; нерозуміння базових понять.
0	Незараховано	Студент не з’явився на залік або не надав жодної відповіді/виконаних видів робіт.